

УДК 327 (594)

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ ІНДОНЕЗІЇ**В'ячеслав Недбай**

Чорноморський державний університет імені Петра Могили
Україна, 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10
e-mail: nedbay@ukr.net

У сучасному глобалізованому світі роль регіону Південно-Східної Азії у світових політичних та економічних процесах поступово зростає. В останнє десятиліття цей процес набув особливої динаміки, що дозволяє говорити про невідворотне перетворення регіону на один з центрів тяжіння інтересів провідних міжнародних акторів. Держави Південно-Східної Азії, у постбіполярну добу не лише стали активними геополітичними гравцями на світовій арені, але й продемонстрували значне економічне зростання та виступають на світовій арені єдиним об'єднанням – АСЕАН. Такий приклад успішної поглибленої регіональної інтеграції може стати корисним для України. До того ж, в умовах жорсткої кризи системи регіональної безпеки Україна потребує нових надійних політичних та економічних партнерів.

За своєю територією, населенням, рівнем економічного та політичного розвитку Республіка Індонезія є однією з ключових країн регіону. Порівняно молода держава регіону зараз перетворилася у найбільшу ісламську демократичну країну. Будучи неформальним лідером АСЕАН, Індонезія приділяє серйозну увагу розвитку тісного співробітництва у рамках інших міжнародних форумів та інтеграційних об'єднань, вдало захищає свої національні інтереси у політичній, військовій, економічній, інвестиційній сферах. Така зовнішньополітична стратегія Індонезії може стати прикладом і для нашої держави, перед якою на сучасному етапі гостро постало питання пошуку нових надійних і передбачуваних партнерів у сфері економічного співробітництва, регіональної інтеграції та формуванні системи міжнародної безпеки.

Незважаючи на актуальність теми дослідження, у вітчизняній літературі немає жодної праці, що була б присвячена винятково зовнішній політиці Індонезії або місцю Індонезії у системі міжнародних відносин АТР та світу. Вітчизняні дослідники приділяють даній проблематиці недостатньо уваги, розглядаючи в основному зовнішню політику Індонезії

лише у контексті співробітництва держави із АСЕАН. Прикладом таких досліджень є дисертація Є.І. Барщевського [1]. Роль Індонезії в АТР в основному розглядається вітчизняними науковцями лише ретроспективно з акцентом на історію формування її зовнішньополітичної стратегії, так як у статтях І.Є. Підберезних [2]. Ґрунтовною є аналітична доповідь науковців з Національного інституту стратегічних досліджень А.З. Гончарука, О.К. Микал та А.М. Кобзаренко, в якій було проаналізовано основні напрями співробітництва Індонезії й України [3].

Російські науковці приділяють значно більше уваги проблемам зовнішньої політики Індонезії. Можна виділити праці Л.М. Єфімової [4] та Н.І. Хохлової [5], які у своїх дослідженнях роблять акцент на сучасній зовнішній політиці Республіки Індонезія, її нормативно-правовій базі та відносинах із Російською Федерацією й іншими провідними державами світу. Серед англомовних досліджень особливої уваги заслуговують публікації індонезійських авторів, особливо в електронному журналі «Джакарта Пост», що дозволяють розглянути роль Індонезії в АТР з іншого боку [6]. У центрі уваги західних дослідників в основному знаходяться питання ролі Індонезії у процесі створення системи безпеки та налагодження співробітництва у межах АСЕАН [7]. Окремо слід виділити публікації, розміщені на офіційному сайті Міністерства закордонних справ Індонезії. Ці матеріали дозволили сформуванню об'єктивного уявлення про зовнішньополітичну стратегію Індонезії та склали основу даного дослідження [8]. Отже, метою даної статті є формування цілісної картини зовнішньополітичної стратегії Республіки Індонезія на сучасному етапі.

Перш за все, слід звернути увагу на нормативно-правову базу й умови формування зовнішньої політики Індонезії. Російська дослідниця Л.М. Єфімова зазначає, що в основі зовнішньополітичного процесу в Індонезії лежать як постійні, так і змінні фактори. До числа постійних факторів можуть бути, насампе-

ред, віднесені:

- географічне розташування та природні умови (Республіка Індонезія розташована у регіоні Південно-Східної Азії та має значні природні, енергетичні, мінеральні, біологічні ресурси);

- конфігурація та розмір території (до складу її території входять 17 500 великих і малих островів Малайського архіпелагу, включаючи акваторії внутрішніх морів, а також західна частина острова Нова Гвінея);

- чисельність, етнічний і релігійний склад населення (за кількістю населення – 240 млн. осіб – Індонезія займає четверте місце у світі й є найбільшою мусульманською країною. За національним складом можна віднести Республіку до поліетнічних і багатоконфесійних – також є прихильники християнства, індуїзму, буддизму, конфуціанства, анімістичних вірувань) [9].

До змінних факторів, що формують зовнішньополітичну стратегію держави, слід віднести:

- державний устрій;
- політичний режим;
- зовнішньополітичні орієнтири уряду, що заходиться при владі.

Базуючись на цих факторах, можна зробити висновок, що постійні фактори впливають, перш за все на формування зовнішньополітичних установок і пріоритетів Індонезії. Досить велика площа та протяжність кордонів вимагають акцентування уваги на захисті територіальної цілісності держави, а поліетнічність актуалізує процес сприяння національній єдності. Безперечно, саме постійні фактори впливають на вибір Індонезією, як провідною державою Південно-Східної Азії, регіональних інтеграційних форумів, у межах яких і відбувається співробітництво із сусідніми державами.

Відповідно до зміни непостійних факторів, змінювалися методи розробки зовнішньополітичного курсу Індонезії та роль соціальних верств і політичних груп у цьому процесі. На сучасному етапі Індонезія – демократична республіка президентського типу. Основним державним органом, що виробляє та здійснює зовнішньополітичну діяльність Республіки Індонезії, є Департамент закордонних справ на чолі з державним міністром. Нова концепція зовнішньої політики була прийнята за президентства Сусіло Бамбанг Юджойно у 2005 р. Президент Індонезії Джоко Відодо, що прийшов до влади у 2014 р., цей документ поки що не змінював. Конструктивна

стратегія зовнішньої політики передбачає три основні підходи до здійснення зовнішньополітичного курсу:

- позитивне мислення при вирішенні складних міжнародних проблем;
- розумні міжнародні зв'язки;
- гідний статус Індонезії на міжнародній арені, що базується на її внутрішньополітичних і дипломатичних успіхах [10].

Зважаючи на дану концепцію й інші нормативно-правові акти, можна сформулювати основні цілі зовнішньополітичної стратегії Індонезії та кроки на шляху практичної реалізації сучасних завдань:

1. Збереження лідерства в АСЕАН та поступове підвищення ролі цієї організації у світі.

- поліпшення технічної координації між державами-членами АСЕАН в галузі економіки, політики та безпеки, соціальній і культурній сферах;

- активна участь Індонезії у кожному форумі АСЕАН та розширення співробітництва організації з поза регіональними акторами у межах АСЕАН+1, АСЕАН+3 (Японія, Китай, Південна Корея) та АРФ.

2. Захист національної та міжнародної безпеки:

- активна участь у діяльності ООН, заохочення реформування Ради Безпеки ООН;
- участь у міжнародних нарадах і форумах, що розглядають питання поводження зі зброєю масового знищення та звичайними озброєннями, транснаціональної злочинності та тероризму;

- сприяння вирішенню питання міжнародної міграції, що є результатом політичної та економічної нестабільності;

- заохочення розвитку громадської дипломатії шляхом міжконфесійного діалогу [11].

3. Підвищення ефективності прикордонної дипломатії:

- заохочення переговорів з Малайзією, Сінгапуром, Філіппінами, В'єтнамом, Палау та Східним Тимором щодо двостороннього співробітництва в економічній, соціальній і політичній сферах;

- прискорення вирішення прикордонних суперечок із сусідніми державами.

4. Захист громадян і юридичних осіб Індонезії за кордоном:

- вдосконалення діяльності 24 зарубіжних представництв у сфері вирішенні питань надання притулку, репатріації, депортації і правової допомоги;
- співробітництво з іншими країнами, де

знаходяться індонезійські діаспори.

5. Створення позитивного іміджу Індонезії:

- захист культурної спадщини Республіки Індонезія;
- стимулюванні демократизації в Азії шляхом проведення на Балі регулярного демократичного форуму (BDF);
- участь у міжнародних форумах, присвячених захисту прав людини та збереженню навколишнього середовища;
- встановлення активної співпраці із Східним Тимором з метою здійснення плану дій Комісії зі встановлення істини та примирення [12].

6. Зміцнення стратегічного партнерства з провідними державами Азіатсько-Тихоокеанського регіону та світу:

- заохочення торгівлі та інвестицій з метою розширення економічного співробітництва зі Сполученими Штатами Америки;
- пошук нетрадиційних ринкових партнерів, таких як Росія, країни Східної та Центральної Європи, Південної Азії, Африки та Південної Америки;
- розвиток туризму;
- членство у міжнародних організаціях, таких як АТЕС, АІС, ДСА, План Коломбо й інші, що дозволяє Індонезії проводити збалансовану та різновекторну зовнішню політику, підвищувати свій статус на міжнародній арені, вирішувати завдання економічного розвитку.

7. Активізація економічної дипломатії в рамках багатосторонніх форумів, таких як СОР, АТЕС, План Коломбо, ДСА G-20 і G-33 [13].

8. Сприяння формуванню системи співробітництва Південь-Південь з метою:

- прискорення розвитку країн, що розвиваються;
- зміцнення солідарності між такими державами;
- створення важелів впливу в їх відносинах з розвиненими країнами;
- використання Індонезією технічної допомоги (надання інструментів та обладнання, передача навичок і знань) як інструменту дипломатії [14].

Отже, можна зробити висновок, що нормативно-правова база зовнішньополітичної діяльності Індонезії є досить широкою, у переважній більшості трохі застарілою, зважаючи на нові міжнародні реалії XXI ст. Тому Президент Республіки Індонезія Джоко Відодо, що був обраний на посаду 20 жовтня 2014 р., одним із своїх основних завдань вбачає саме

формування зовнішньополітичної стратегії держави на основі нових нормативно-правових актів.

Основними принципами та цілями зовнішньополітичної діяльності Республіки Індонезія є: забезпечення територіальної цілісності та суверенітету Індонезії; вирішення прикордонних проблем з сусідніми державами дипломатичними методами; стимулювання торгівлі, інвестицій, передачі технологій у двосторонніх відносинах з провідними державами світу; участь в боротьбі з тероризмом та забезпечення миру і безпеки в усьому світі; підвищення ролі та впливу Індонезії в АСЕАН; участь в інтеграційних процесах АТР; активна політика у сфері налагодження співробітництва серед країн, що розвиваються; сприяння багатополарності та демократизації ООН.

Для України подібна зовнішньополітична стратегія Республіки Індонезія може стати прикладом проведення активної зовнішньої політики в економічній і безпековій сферах, в основу якої покладені принципи демократії, дипломатичних методів вирішення суперечок і захисту власних національних інтересів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Барщевський Є.І. Еволюція АСЕАН в контексті глобалізаційних викликів XXI століття: автореф. дис... к.політ.н.: 23.00.04 / Євген Ігорович Барщевський. – Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2015. – 20 с.
2. Підберезних І. Індонезія: шлях до прогресивного розвитку та демократії / Інна Підберезних // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2015. – № 5. – С. 129-134.
3. Пріоритетні питання політики України щодо країн Азії. Аналітична доповідь / А.З. Гончарук, О.К. Микал, А.М. Кобзаренко. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2011. – 46 с.
4. Ефимова Л.М. Внешнеполитический процесс в Индонезии / Лариса Михайловна Ефимова // Вестник МГИМО. – 2010. – № 1. – С. 1-10; Ефимова Л.М. Российско индонезийские отношения в XXI веке / Лариса Михайловна Ефимова // Вестник МГИМО. – 2014. – № 4 (37). – С. 73-81.
5. Хохлова Н.И. Внешняя политика Индонезии в период «реформации» после 1998 г.: Автореф. дис... канд. истор. наук: 07.00.15 «История международных отношений и внешней политики» / Наталья Ивановна Хохлова. – М., 2013. – 25 с.; Хохлова Н.И. Основные направления внешней политики Индонезии и перспективы ее развития по итогам первого президентства С.Б. Юдойоно / Наталья Ивановна Хохлова // Вестник МГИМО-Университета. – 2011. – № 4. – С. 56.
6. Witoelar W. Nobel Prize for Obama shows Indonesia the way forward / W. Witoelar [Електронний ресурс] // The Jakarta Post. – 2011. – 21 January. – Режим доступу: <http://www.thejakartapost.com/news/2009/10/13/nobel-prize-obama-shows-indonesia-way-forward.html>
7. APEC – a pretty empty chatter [Електронний ресурс] // The Economist. – 2007. – Sep. 16. – Режим доступу: <http://www.economist.com/node/9788478>
8. Legal Foundations of Indonesian Foreign Policy [Електронний ресурс] // Ministry of foreign affairs Republic of Indonesia. – Режим доступу: <http://www.kemlu.go.id/en/kebijakan/landasan-visitasi-misi-polugri/Pages/Legal-Foundations-of-Indonesian-Foreign-Policy.aspx>; List of multilateral cooperation [Електронний ресурс] // Ministry of foreign affairs Republic of Indonesia. – Режим доступу: <http://www.kemlu.go.id/en/kebijakan/kerjasama-multilateral/default.aspx>

9. Ефимова Л.М. Внешнеполитический процесс в Индонезии / Лариса Михайловна Ефимова // Вестник МГИМО. – 2010. – № 1. – С. 1.

10. Там само. – С. 3.

11. Direction of Indonesian Foreign Policy [Електронний ресурс] // Ministry of foreign affairs Republic of Indonesia. – Режим доступу: <http://www.kemlu.go.id/en/kebijakan/landasan-visualisasi-misi-polugri/Pages/Direction-of-Indonesian-Foreign-Policy.aspx>

12. Foreign Policy, Vision and Mission [Електронний ресурс] // Ministry of foreign affairs Republic of Indonesia. – Режим доступу:

<http://www.kemlu.go.id/en/kebijakan/landasan-visualisasi-misi-polugri/Default.aspx>

13. List of multilateral cooperation [Електронний ресурс] // Ministry of foreign affairs Republic of Indonesia. – Режим доступу: <http://www.kemlu.go.id/en/kebijakan/kerjasama-multilateral/default.aspx>

14. Direction of Indonesian Foreign Policy [Електронний ресурс] // Ministry of foreign affairs Republic of Indonesia. – Режим доступу: <http://www.kemlu.go.id/en/kebijakan/landasan-visualisasi-misi-polugri/Pages/Direction-of-Indonesian-Foreign-Policy.aspx>

Недбай Вячеслав Зовнішньополітична стратегія Індонезії

Стаття присвячена дослідженню ролі Республіки Індонезія у міжнародних відносинах Азійсько-Тихоокеанського регіону й усього світу. Проаналізована нормативно-правова база зовнішньополітичної стратегії держави, особлива увага приділена цілям, завданням і принципам її зовнішньої політики. Надана характеристика співробітництва Індонезії з регіональними організаціями та провідними державами світу.

Ключові слова: Індонезія, США, Україна, Південно-Східна Азія, двостороннє співробітництво, АТЕС, АДС, ОІС, План Коломбо, регіональна інтеграція

Недбай Вячеслав Внешнеполитическая стратегия Индонезии

Статья посвящена исследованию роли Республики Индонезия в международных отношениях Азиатско-Тихоокеанского региона и мира. Проанализирована нормативно-правовая база внешнеполитической стратегии государства, особое внимание уделено целям, задачам и принципам её внешней политики. Дана характеристика сотрудничества Индонезии с международными организациями и ведущими государствами мира.

Ключевые слова: Индонезия, США, Украина, Юго-Восточная Азия, двустороннее сотрудничество, АТЭС, АДС, ОИС, План Коломбо, региональная интеграция

Nedbay Vyacheslav History, current state and prospects of bilateral cooperation between Ukraine and Indonesia

This article deals with the role of Indonesia in international relations in Asia Pacific and around the world. The regulatory framework of its foreign policy strategy is analyzed; special attention is paid to the goals, objectives and principles of its foreign policy. The characteristic of Indonesia's cooperation with regional organizations of the world is given. Its main initiative within cooperation with these organizations is improvement of the region security system. This study demonstrates that, despite the undeniable importance of the ASEAN's foreign policy for Indonesia, the state focuses its attention on the other organization and cooperates with a lot of regional forums. This pragmatic and effective strategy can be an example for the Ukrainian leadership. Also his article deals with diplomatic, political, economic, trade relations, relations in the fields of scientific, technical, cultural and humanitarian cooperation between Indonesia and leading countries.

Keywords: Indonesia, USA, Ukraine, South-East Asia, bilateral cooperation, APEC, ACD, OIC, Plan Colombo, regional integration

Рецензенти:

Тихонов А.К., д.і.н., професор

Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 17.06.2016 р.